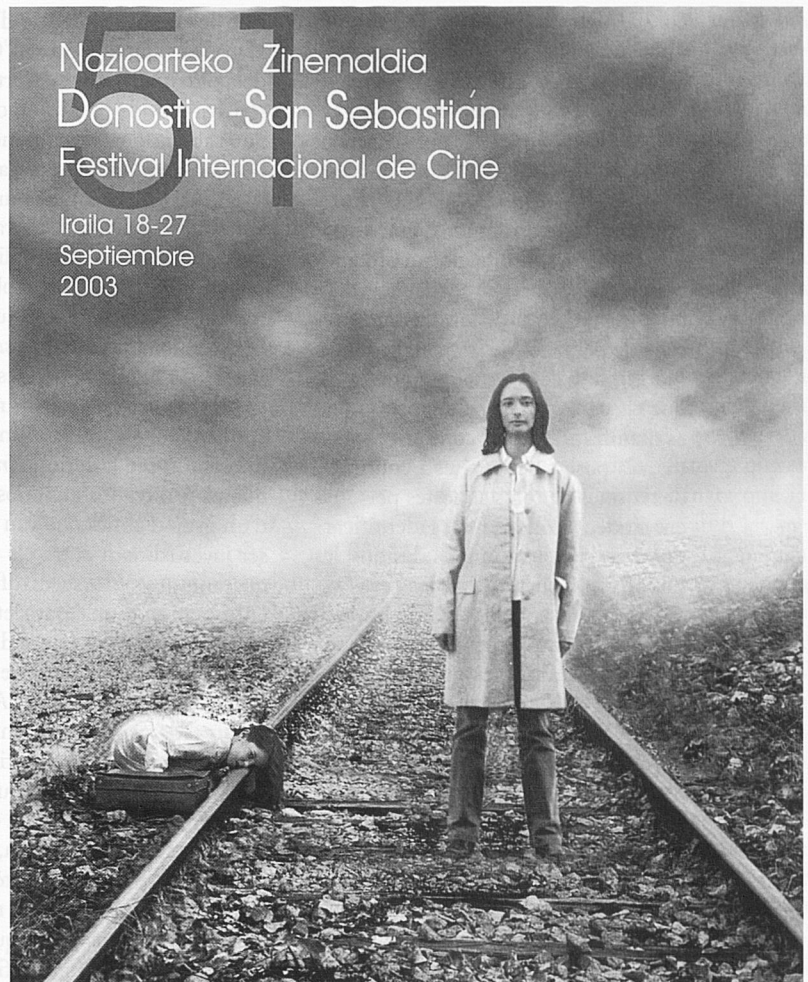

Festival de Cinema de Sant Sebastià:

Jurats estrafolaris, polèmiques absurdes i cinema d'altura

Iñaki Revesado

Novament, i ja van ... el Jurat del Festival de Cine de Donostia s'ha encarregat de deslluir una bona edició cinematogràfica. L'edició d'enguany va començar amb mal peu, quan l'actor i realitzador Chazz Palmintieri, que havia de presidir el jurat, va excusar amb una breu nota la seva assistència per motius professionals (com si presidir un jurat no fos també una feina). Passats deus dies de cinema desigual però de bon nivell en conjunt, novament el jurat va a tornar a cobrar protagonisme amb una decisió, si més no, absurda i, en tot cas, equivocada en decidir la pel·lícula que s'havia de dur el màxim guardó. I és que en aquest festival, quan ja hem viscut unes quantes edicions en què el malefici de la decisió del jurat pareix repetir-se de manera incomprensiva (en uns quants anys, només la Conxa d'Or atorgada a *Los lunes al sol* l'any passat no va ser protestada i va semblar una decisió justa per a tothom), qualcú hauria d'intentar introduir-se dins les deliberacions dels elegits per mirar de comprendre quins són els motius (ben segur extracinematogràfics) que els fan prendre decisions tan poc encertades. Per deixar de banda aquest tema incòmode, farem un breu comentari de *Shussangst*, film de l'alemany Dito Tsintsadze, que per sorpresa de tothom es va dur enguany la Conxa d'Or. Per començar se'ns fa difícil preveure la sort comercial que podrà tenir aquesta pel·lícula. Sempre serà possible que qualche arriscat distribuïdor confii en què aquesta Conxa d'Or sigui un reclam pel públic, però francament les possibilitats que aquesta pel·lícula pugui ser vista més enllà d'alguna pantalla a Madrid o a Barcelona són realment escasses. I és que el que més podem destacar de *Shussangst* és que és una autèntica pèrdua de temps. Com a mostra, un botó. Parlarem per exemple del guió: un jove objector (suposam per tant, si som coherents, que es tracta d'una persona no massa amiga de la violència o al manco de les armes), que es dedica a repartir menjar entre la gent gran impossibilitada, coneix una al·lota que li demana ajuda. Ella no manifesta

Nazioarteko Zinemaldia
Donostia -San Sebastián
Festival Internacional de Cine

Iraila 18-27
Septiembre
2003

mai quin és el motiu d'aquesta necessitat d'ajuda, però devem suposar, a mida que el metratge avança, que els abusos sexuals a què és sotmesa per son pare estan darrera de la seva petició. El jove, naturalment, cau perdudament enamorat d'ella, però, ah... desgràcies de la vida! aquest no serà un amor correspost, cosa per la qual l'objector decideix acabar amb el pare violador, com a gran mostra d'amor. No se subjecta de cap manera la forma en què aconsegueix fer-se amb un arma, per no parlar de les investigacions paral·leles d'un policia, tret com a mínim d'alguns dels apartaments de *13, rue del Percebe*, però el que acaba sent més patètic de tot és que el pare violador mor d'un atac de cor just quan el protagonista ho tenia tot preparat per cometre el seu assassinat. I llavors, ja posats, atès que el pobre havia perdut part del seu temps en aprendre a disparar i part del seu

doblers en aconseguir l'arma, clar, amb aquest contratemps, què havia de fer, pobrissó? Doncs, matar l'al·lota, l'objecte del seu amor, això sí, amb un tret net i perfecte. No hi ha dubte que el nostre objector s'ha transformat en un pistolero de precisió, digne dels episodis més negres de la guerra de Bòsnia.

ANEM PER FEINA

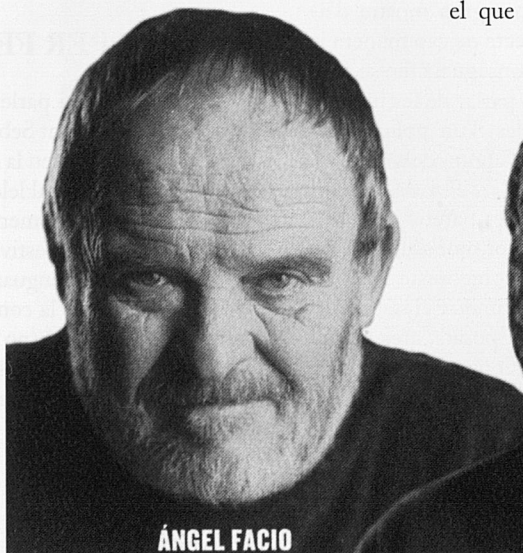
Anem per feina i parlem de cinema. Hi ha hagut a Sant Sebastià pel·lícules excel·lents, tant en la competició com a les seccions paral·leles, sobretot a Zabaltegi. Podem començar des del punt de partida del Festival, és a dir, amb la pel·lícula que enguany es va encarregar d'inaugurar la competició, es tracta del documental (no sé si és del tot correcte utilitzar aquest terme, ja que es tracta d'un film que com passa

Hi ha hagut a Sant Sebastià pel·lícules excel·lents, tant en la competició com a les seccions paral·leles, sobretot a Zabaltegi

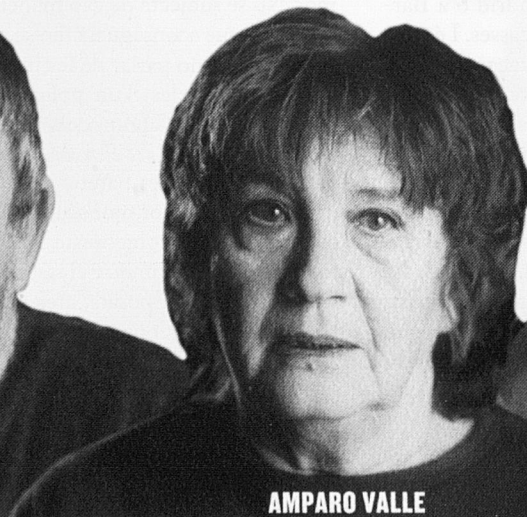
en *En construcción* o *Aro Tolbukin*, és difícil de catalogar-lo per ser una espècie de document de ficció) *Suite Havana*, que és un encert del cubà Fernando Pérez. Des del títol (realment el so del film, construït amb música i amb els renous amb què vivim a qualsevol ciutat, adquireix, gràcies a la seva perfecta combinació, un protagonisme primordial) la pel·lícula esdevé un encertat retrat de la vida d'una desena de persones de la capital cubana. No hi ha diàlegs, cosa que no vol dir que els personatges no s'expressin, no es manifestin. Ans al contrari, els gestos, els posats, les petites i continuades rutines de totes aquestes persones ens ajuden a conèixer-los i identificar-nos amb els seus somnis i desitjos, les seves penes i desgràcies, les seves vides repetides en cada una de les persones ja siguin cubanes o japoneses, xineses o de Madagascar. La millor prova que el realitzador surt aïrós la trobam al final del film, quan el realitzador ens ofereix un pla fix de cada un dels protagonistes, per donar-nos just llavors, al final, més detalls sobre les seves vides, i a manera d'epíleg dir-nos quin és el somni de cadascú. I cap d'aquests somnis ens sorprenen, qualsevol de nosaltres hagués pogut identificar quin són els desitjos de cada un dels protagonistes. Podem veure darrere del film una crítica al règim castrista, més que res per un to entre melangios i angioixant que acompanya cada pla del film, però ben bé podrien extrapolar la vida d'La Havana a la vida de qualsevol gran ciutat. Ciutats anònimes, renoueres, solitàries, abandonades... En el repartiment de pre-

mis del Festival (s'ha de dir que deixant de costat la Conxa d'Or, la resta del palmarès ha estat encertat, amb un repartiment de premis en què ha tengut cabuda quasi tot el més destacat del que hem pogut veure aquests deu dies) s'ha trobat a faltar un espai per aquesta aposta innovadora. I ja que hem tret el tema dels obllits del palmarès, n'hi ha un altre, d'oblit. El darrer dia de la competició, juntament a la ja esmentada *Schussangst* es va presentar *En la ciudad* de Cesc Gay que va ser un altre del treballs notables en competició. Es tracta d'un film molt diferent al seu anterior, *Krampack*, en què el realitzador ens mostra la vida d'un grup d'amics que van deixant de ser joves (diriem entre els trenta i els quaranta anys) i les seves dificultats per enfrontar-se a una nova etapa en les seves vides. En tractar-se d'una pel·lícula coral, hi ha personatges que estan més encertats que d'altres. Així, el personatge de Sofia (fet a mida per na Maria Pujalte), una mentidera compulsiva que intenta contínuament demostrar als seus amics que ella pot ser també estimada i desitjada, i que s'inventa dia sí dia també històries que li fan perdre el que la vida realment li ofereix, és un personatge que resulta a vegades tan patètic que és fins i tot caricaturesc. Hi ha més solvència en la creació de les parelles formades per Irene i Manu (Mònica López i Xisco Amado) i per Sara i Mario (Vicenta Ndongo i Eduard Fernández). El primer és un matrimoni que pareix haver aconseguit tot allò que havien somniat. Una filla, una bona casa, unes bones feines i un nivell econòmic excel·lent. Un home enamorat, però una dona que dubta que tot el que té

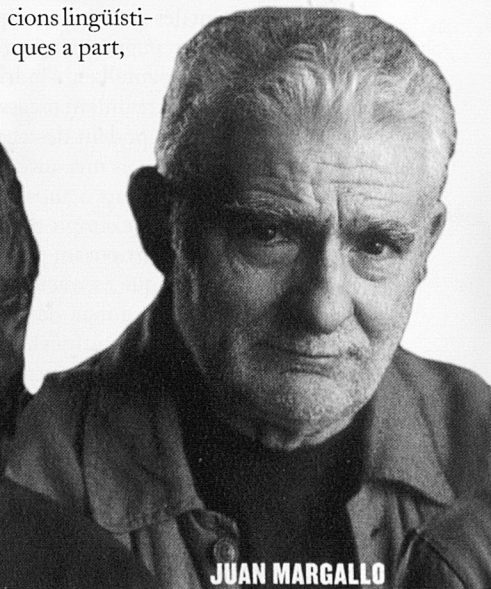
sigui realment el que ella vol. Confoesa per un embaràs que no desitjat i per la trobada d'una antiga amant, Irene (quina bona actriu que és Mònica López!) necessita deixar-ho tot i començar de bell nou. Sara, en canvi, si està enamorada de Mario, però no li posa emperons a tenir relacions amb altres homes que l'allunyin d'una monotonía que no l'incomoda però que no li és suficient. Mario, en canvi, estima Sara. L'estima tant que quan coneix les aventures de Sara s'estima més no dir res, i fer el que sigui per recuperar-la. L'estima tant que no pot comprendre les altres necessitats de Sara. Clar que de cop coneix Cristina (Lonor Watling) i s'adona que tal vegada el seu amor per Sara no sigui tan exclusiu. En ser una pel·lícula de molts de personatges, no és en canvi una pel·lícula de molts de diàlegs. Els personatges xerren, però xerren poc (tret de na Sofia), en el que pareix un treball de depuració de guió que dona al conjunt una sobrietat encomiable. El treball dels actors és excel·lent. El que més sorprèn de la pel·lícula és que no estigui parlada en català. El realitzador mostra plans de Barcelona que fan que la ciutat estigui clarament identificada i s'ha envoltat d'un grapat de bons actors formats en el teatre català. És ver que a Barcelona hi viuen moltes persones de parla castellana, però hi ha diàlegs del film que són traduccions literals d'expressions catalanes, que resulten incòmodes o inexactes quan es tradueixen al castellà. Fins i tot alguns dels personatges utilitzen l'expressió *Ciao* per acomiadar-se, però no sentim mai un *Adéu*. Observacions lingüístiques a part,

ÁNGEL FACIO

AMPARO VALLE

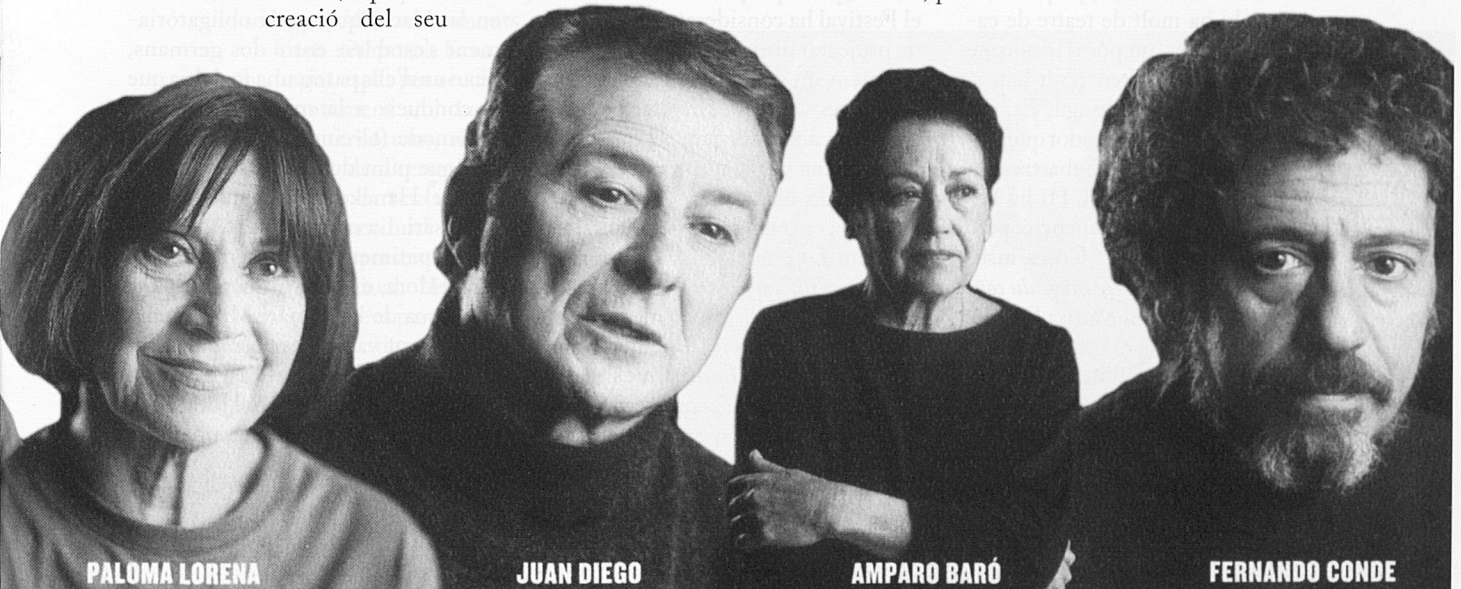
JUAN MARGALLO

En la ciudad va ser un veritable regal. Millor sort hagués merescut també *Ojos que no ven* del sempre eficaç Francisco Lombardi. És el peruà un assidu total al Festival de Sant Sebastià, on sempre ve a presentar els seus treballs. En aquest cas es tracta també d'una pel·lícula coral on mostra la vida d'una sèrie de personatges de la vida peruana en els dies en què es va enfonçar el règim de Fujimori. La tria de personatges inclou persones de diferents estaments i posicions en la vida de Perú. Des de magistrats i militars inclosos en la xarxa de corrupció que es mantenia en el país, fins a persones més desfavorides que lluiten per sobreviure d'una manera digna. El film està rodat com si es tractés d'un documental (no càmera en mà, cosa que sembla no agradar a Lombardi) per donar una major proximitat als fets. Són 149 minuts de cinema que passen sense que ens adonem i que per alguns va ser un treball massa senzill, vell, amb un cert aire de *dejà vu*, tal vegada per tractar-se d'un cinema de denúncia política, gènere que no passa pel seu millor moment, però ningú pot negar que hi ha denúncia i valentia en *Ojos que no ven* i que segurament és una pel·lícula necessària per la societat peruana.

Hi ha hagut altres tres films excel·lents que sí han tengut la sort de figurar en el palmarès. *La joven de la perla*, coproducció entre Gran Bretanya i Luxemburg, dirigida per Peter Webber és una bella adaptació de la novel·la homònima de Tracy Chevalier, en què se'ns conta la fascinació mútua haguda entre el pintor holandès Vermeer i la seva criada Griet (impecable recreació del seu

personatge de l'actriu Scarlett Johansson, la nina de *El hombre que surraba a los caballos* de Robert Redford, que fa un treball perfecte, sostingut bàsicament en la força d'ulls plens d'expressivitat i en les seves mirades netes i colpidores). S'ha de destacar en la pel·lícula la bellesa de les seves imatges i la intel·ligència amb què es construeix el joc de la fascinació entre els dos personatges, fascinació nascuda de la necessitat de creació del pintor i del descobriment de la bellesa de la pintura per part de la humil criada. No és una pel·lícula d'amor tradicional (els personatges no s'enamoren), és una pel·lícula d'amor a l'art. *The Station Agent* del nord-americà Tom McCarthy és un film entranyable, que entusiasmarà als amants de la solitud que saben apreciar el plaer d'una bona conversa en companyia. El protagonista fuig de tot i es refugia en una estació de tren abandonada enmig del camp. Tanmateix, el seu refugi d'eremita s'acabarà per convertir en el punt de trobada de tres bons amics. Iciar Bollaín amb *Te doy mis ojos* va dur a Sant Sebastià el seu tercer treball que la confirma com una de les realitzadores (i realitzadors) més importants d'aquest país. Impecable és *Te doy mis ojos*. Cauta, poruga i expectant es mostra la directora després de la projecció esperant la reacció del públic. I és que la pel·lícula assumeix un gran risc. Hagués estat fàcil fer una història sobre la violència domèstica presentant una víctima per la qual tenir compassió i un maltractador sense escrúpols a qui odiar. I hi ha molt d'això en el film, però Iciar

Bollaín ha anat molt més enllà. Ha desenvolupat molt el personatge masculí en un desig d'entendre'l (mai de justificar-lo o de disculpar-lo) i s'ha acostat a les raons d'una dona que aguanta anys en companyia d'un monstre sobrevivint amb l'esperança que ell qualque dia canviarà. I el públic es va mostrar entusiasmat amb la seva aposta allunyada de la llàgrima fàcil (s'agraeix l'absència de violència física explícita) i del maniqueisme. Malgrat la duresa del tema tractat, en el film hi ha lloc per a la rialla, cosa que s'agreuja per la tensió que s'arriba a acumular, situacions disteses que es donen sobretot en els dinars que la protagonista comparteix amb les seves companyes de feina. La parella protagonista està interpretada per dos excel·lents actors: Laia Marull i Luis Tosar, però la mà experta de Bollaín en la direcció d'actors (ja en els seus anteriors treballs *Hola, ¿estás sola?* i *Flores de otro mundo* els actors feien treballs formidables) es manifesta en el bon grapat d'actors secundaris que completen el repartiment, encapçalats per Candela Peña i Rosa Maria Sardà. Menys afortunat ha estat Achero Mañas, tot i que *Noviembre* és un film que es gaudeix amb atenció i amb un somriure que acompanya l'espectador fins al tràgic desenllaç. Molts diuen que en la pel·lícula hi ha un idealisme infantil, ingenu, no creïble. És ver que els protagonistes d'aquest grup de teatre resulten un tant anacrònics (però encara queda gent que fa coses sense cercar un profit econòmic?), però Mañas ha creat uns perso-

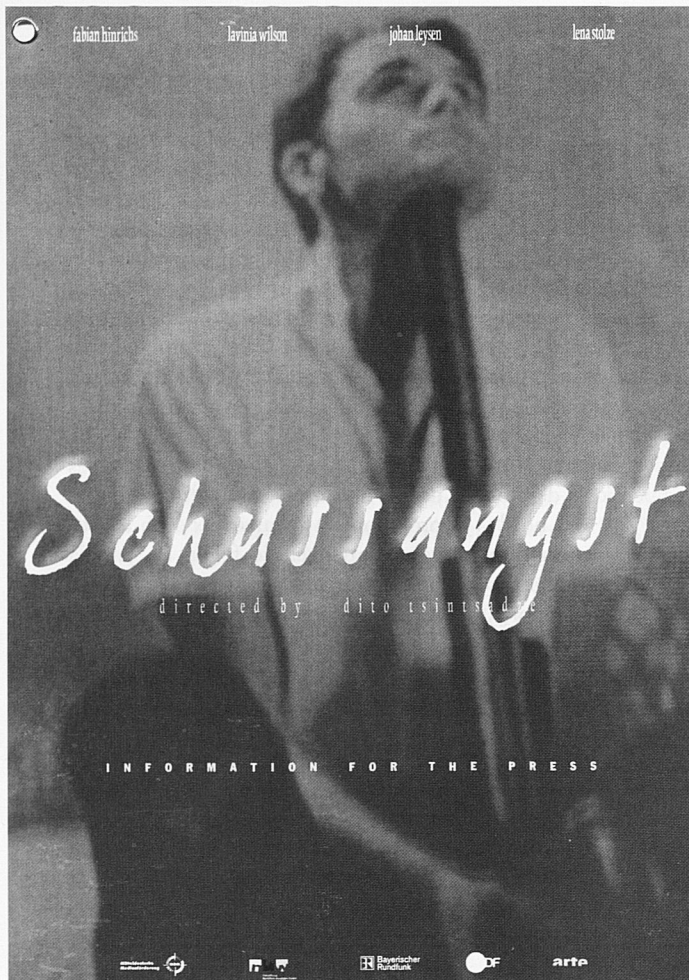
PALOMA LORENA

JUAN DIEGO

AMPARO BARÓ

FERNANDO CONDE

...un dels films d'aquest nou apartat es va veure envoltat per una polèmica absurda, que, pel que sembla ara... no ha fet més que beneficiar-lo...

ges honests que ens fan creure en el seu projecte. Serà inevitable que es compari *Noviembre* amb *El Bola*, i en la comparació el seu segon film sortirà perdent. Però Mañas ha estat valent perquè després de l'èxit aconseguit amb la seva primera pel·lícula ha arriscat amb una història gens comercial, fins i tot difícil, ja que en el metratge hi ha molt de teatre de carrer rodats. A més, un poc d'idealisme en el temps que corren no li hauria de caure malament a ningú. És, per una altra banda, esperançador que *Noviembre* s'hagi fet a Sant Sebastià amb el premi del jurat juvenil. Hi ha hagut més pel·lícules a competició, però ja menys aconseguides. Coses insuportables com a *Dans le rouge du couchant* (què dimonis fa Marisa Paredes en aquesta pel·lícula?) i coses que ràpidament passen a l'oblit, com ara *Supertex*, *Arven* o *O caminho das nuvens*. Deixarem espai per parlar d'un altre

exercici de pedanteria de la mà del gran Jacques Rivette, que, a priori, havia de ser una de les apostes segures de l'edició d'enguany. Per començar, qualcú hauria d'explicar a aquest senyor el funcionament de les tisores, més que res per si s'anima a reduir el metratge dels seus films. *Histoire de Marie et Julien* és una de les pel·lícules més inconsistentes vistes en bastant de temps, on ni tan sols la presència sempre agradable de Emmanuelle Béart serveix per donar crèdit a una història d'amor (!) entre dos éssers estranys. És avorrida, avorrida. Per intentar donar un poc de misteri a l'assumpte existeix una línia argumental paral·lela que intenta introduir una mica de misteri però que acaba duent el film fins el darrer extrem del ridícul.

ZABALTEGUI

Una vegada més Zabaltegui s'ha estructurat en dos grans apartats: els films ja exhibits en altres festivals i els primers films de molts de realitzadors. Enguany, a més s'ha deixat espai per altres treballs que no tenien cabuda en cap dels dos apartats anteriors, però que per diversos motius el Festival ha considerat que s'havien de projectar dins aquesta secció. Precisament un dels films d'aquest nou apartat es va veure envoltat per una polèmica absurda, que, pel que sembla ara, una vegada estrenat en sales comercials, no ha fet més que beneficiar-lo; es tracta del documental de Médem *La pelota vasca. La piel contra la piedra*, a què ja vam dedicar un article en la revista del mes passat, motiu pel qual ara no hi reincidirem. James Ivory amb *Le divorce* es va encarregar d'obrir les projeccions de Zabaltegui. Allunyat en ambientació

de les pel·lícules que més èxit l'han donat, però també ambientada a Europa (a París, per ser exactes), *Le divorce* presenta en clau de comèdia seriosa les diferents actituds a la vida entre la societat europea i americana. Tal vegada no està a l'alçada dels seus millors treballs, però Ivory ha tornat a fer un treball notable. Michael Winterbottom, a qui el Festival, ha dedicat tota una retrospectiva, va presentar dins Zabaltegui *In this world*, amb la qual va aconseguir l'Ós d'Or al Festival de Berlín d'enguany. En un to més proper al documental que a la ficció, la història de Winterbottom és la del viatge de dos refugiats afganesos des d'un camp de refugiats a Peshawar (el Paquistán) fins a Londres, amb el desig sempre present de fugir d'una vida desgraciada per començar de bell nou en l'opulenta Europa. El film, com una narració èpica pròpia de l'Edat Mitjana, emociona en tot el seu metratge per la veritat que en vessa, gràcies a la bona interpretació del seus protagonistes i a l'ús fet de la càmera, que es converteix en l'ull de l'espectador. El danès Christoffer Boe havia guanyat a Cannes el Premi de la Joventut i la Càmera d'Or amb *Reconstruction*, que és una original *collage* que l'espectador ha de construir amb un conjunt d'escenes per tal de dilucidar què és realitat i què pertany a la imaginació del protagonista en una sensible història d'amor, així el realitzador aconsegueix crear una intriga que no abandona en cap moment. *Son frère* de Patrice Chéreau (Premi al millor director a Berlín) és el dolorós acostament a la mort, centrat en la relació que quasi obligatòriament s'estableix entre dos germans, quan un d'ells pateix una malaltia que el condueix a la mort. És un film incòmode (el cinema de Chéreau té qualche punt de contacte amb el de Michel Haneke) pel mal que fa, però necessari. La manera que té de mostrar el patiment dels dos germans és esfereïdora, és com un cop de puny a la boca de l'estómac. Molt menys interessant va resultar *Uzak* de Nuri Bilge Ceylan, que va guanyar a Cannes el Gran Premi del Jurat. Dos personatges a qui només uneix un

Michael Winterbottom, a qui el Festival, ha dedicat tota una retrospectiva, va presentar dins Zabaltegi In this world, amb la qual va aconseguir l'Ós d'Or al Festival de Berlín d'enguany

origen comú (són del mateix poble) comparteixen pis a Istambul. La distància entre ells és enorme, de manera que la convivència esdevindrà un problema de difícil solució. Espanya va estar present a Zabaltegi amb una sèrie d'obres, entre les quals destaca l'adaptació de la novel·la de Lorenzo Silva *La flaqueza del bolchevique*, novament amb un Luis Tosar omnipresent i amb la sorpresa d'una nova gran actriu, María Valverde. De França va arribar una altra aproximació al tema de la mort des de *Les corps impatients* de Xavier Giannoli. També com en el film de Chéreau la duresa del tema tractat i la impossible compassió cap e la jove afectada per un tumor fan que l'espectador es remeni impacient a la butaca. La pel·lícula no assoleix l'altura de *Son frère*, però és també un film estimable. Pels darrers dies del Festival l'organització es va reservar un dels treballs més esperats, el darrer film de Bertolucci, *Los soñadores*. A aquesta pel·lícula li fa poc favor el que es pugui escriure sobre ella relacionat amb les escenes de sexe o amb el compromís polític del director. S'hauria de veure el film amb ulls nous, per gaudir de la proposta de l'italià, que és un homenatge al cinema, a la política d'esquerrres, a l'amor i a l'amistat, a l'adolescència, a la solidaritat... Perquè tot això i més hi ha a *Los soñadores*. Una altra cosa és que per molts no respongui a les expectatives creades, perquè al cap i a la fi en el film no hi ha ni massa sexe ni massa compromís polític, i sí, i sobre tot, una història d'amor i amistat a tres bandes entre uns joves assedegats de descobriments.

Com sempre, a Sant Sebastià hi ha hagut espai per seccions paral·leles. Juntament amb la retrospectiva de Winterbottom, n'hi ha haguda una altra de Preston Sturges i una secció que darrera el nom de "Entre amigos y vecinos" ha englobat una nodrida representació del cinema magrebí actual. "Horizontes Latinos" per la seva part ha servit per presentar les darreres produccions d'Amèrica Llatina, destacant pel nombre de produccions el cinema argentí. ■

